

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Na ocnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Podpisovanje številke 10 v.

Reklamacije so poštno preplačane. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, izročajo. Enostopna petil vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

64. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 12. avgusta 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne posiljave, naročila na list, reklamacije, inserate t. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta številka 20.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Lev Tolstoj o ruskih birljih.

V dunajski „N. Fr. Pr.“ objavlja slavni ruski pisatelj Lev Tolstoj znamenit članek o preganjanju ljudi, ki čitajo in razširjajo njegove spise. Prostor nam ne dopušča, da bi priobčili celi članek, vsekakor pa bo naše čitatelje zanimal tudi nekoliko skrajšani prevod.

Tolstoj piše:

Dne 7. maja 1908 je bil moj v Novgorodu živeči znanec Vladimir Moločnikov prijet in obsojen na eno leto trdnjave, češ, da so našli v njegovih hišnih knjigah, ki sem jih bil spisal jaz. Ko sem to izvedel, sem poslal časopisu „Rusj“ sledečo izjavo, ki se je objavila le skrajšana in predelana:

Zopet je bil v Novgorodu spoštovan a neimoviti mož, Vladimir Moločnikov, prijet in od ljudi, ki se imenujejo sodniki, na leto dni zaprt v ječo, kar gotovo utegne ruinirati njegovo družino; to pa zato, ker so našli pri njem moja dela, ki jih je dajal za čitanje ljudem, ki so jih hoteli. Neprehoma se dogaja ta čudovitost: Ljudi, ki razširjajo moje knjige, mučijo in ruinirajo, mene, glavnega

krivca, ne le glede razširjanja, ampak tudi glede izhajanja knjig, pa puščajo pri miru.

Moralo bi biti vendar jasno, da zapiranje ljudi, ki čitajo moje knjige nikakor ne more zmanjšati interesa zanje, ker je na Ruskem in v tujini mnogo mojih knjig in ker jaz, pisatelj in glavni razširjevalec teh knjig, kakor sem izjavil že pred dvanajstim leti, do konca svojega življenja ne bom prenehal, pisati in razširjati jih. Ljudje, ki smatrajo razširjanje mojih knjig za dobro delo, se množe tembolj, čimbolj jih preganjajo. In zato bi moralo biti jasno, da bi bilo edino pametno sredstvo, če bi se hotelo preprečiti to, da se napravi konec z menoj. Puščati mene pri miru, pa preganjati tiste, ki razširjajo moje spise, ni le brez primere krivično, ampak tudi čudovito neumno.

Če je res, kar je baje izmislil neki minister, da bi preprečil moje delovanje, namreč mene, s tem, da se mučijo ljudje, ki so mi blizu, prisiliti, da ustavim svoje delovanje, se cilj s to taktiko ne doseže. Ne doseže se zaradi tega ne, ker ne opustim svojega delovanja dokler živim, kakorkoli me boli trpljenje mojih prijateljev. Opustiti ga zato ne morem, ker ne zasledujem s svojim delovanjem kakšnih zunanjih ciljev, ampak izpolnjujem to, kar bi mi bilo nemogoče ne izpolnjevati: Zahteve božje volje, kakor jaz razumem to voljo in kakor je na noben način ne bi mogel nerazumeti.

In tako mislim, da edino ne brez primere krivično in čudovito neumno, kar bi mogli storiti ljudje, ki jim niso všeč moji spisi, ne bi bilo to, da zapirajo, preganjajo in mučijo ljudi, katerih je mnogo in jih bo vedno več, ampak le mene, edinega krivca. Nikar naj se ne misli, da se smatram varnega pred vsakovrstnimi nasilstvi zaradi časniškarskih glasov o nekakem jubileju. V tem oziru ne slepim prav nič samega sebe in dobro vem, da se bo vse govorčenje o potrebi, praznovati moj osemdeseti rojstni dan pri večini mojih takozvanih oboževalcev popolnoma izpremenilo, če nastopi

vlada odločno proti meni in se bo reklo, da je bilo že davno potrebno, porabiti zoper mene enaka sredstva kakor zoper moje prijatelje. „Zadnji čas je že, da se postopa take.“

In zato ponovno prosim vse, ki jim je razširjanje mojih spisov neprijetno, naj se drže mene, ne pa popolnoma nedolžnih ljudi. Svetujem jim tako zato, ker dosežejo le na ta način svoj cilj, ne da bi se kompromitirali; če tudi le začasno se rešijo enega svojih obtožiteljev.

Poleg te izjave sem prosil, misleč, da bo Voločnikov vzklical proti sodbi, dva meni znana odvetnika, Maklakova in Muravjeva, da prevzameta njegov zagovor, kar sta mi tudi obljubila. Tudi dva znana senatorja sta mi obljubila svojo pomoč v senatu. Toda Voločnikov ni hotel nič vedeti o reviziji, ker ni hotel z vzklicom priznati, da so imeli ljudje, ki ga preganjajo, pravico za nasilstvo. Nekaj časa rešen zavora, ker so prijatelji vplačali jamčevino in ko je kolikor mogoče uredil svoje slabe razmere ter zagotovil položaj svoje družine, je tistim, ki so ga silovali, poslal za nje zelo čudno prošnjo, naj ne odlašajo, kar so mu namenili, ampak naj to storijo čimprej. Odgovorilo se mu je, da se zgodi vse ob svojem času po gotovih paragrafih knjižice, ki so jo imenovali „zakon“.

Po paragrafih te knjižice bi se bila v slučaju revizije izpremenila sodba v enomesečni zapor v trdnjavi, toda ko sem vprašal, so mi rekli, da je že zamujen čas in da se torej izvrši nasilje, ki je namenjeno Moločnikovu.

Obenem s to vestjo sem dobil prepis sodbe, izrečene od zbora ljudi, ki so se imenovali višje sodišče. Ta se glasi:

Na zapoved njegovega cesarskega veličanstva je dne 7. maja leta 1908 peterbursko višje sodišče v prvi kazenski zbornici na razpravi, katere so se udeležili: Prvi predsednik, senator ..., pomočnik državnega pravdnika ..., član višjega sodišča ..., pomočnik tajnika ..., izvršil proces proti staro-

PODLISTEK.

Strahovi.

Svarilo vsem rodoljubnim Slovincem.
Opomin vsem dobrim katoličanom.

VII.

Kako pa bodi?

Torej — dobro! Da se po svetu ne cedi med in mleko, priznamo. In da si vsi želimo zboljšanja, ne tajimo.

No da! Saj se pehamo takorekoč od rojstva do smrti za kosček kruha; če ga imamo, bi si ga radi zavarovali. Potem bi ga radi priskrbeli ženi, otrokom. Če je že kruh pri hiši, bi človek rad imel še kaj drugega, nekoliko ugodnosti, udobnosti, zabave. Za samo delo vendar ne moremo živeti; pravzaprav res ni življenje, delati po dnevi kakor konj, ponoči pa spati, da se more drugi dan zopet delati. Človek živi pravzaprav šele v tistih urah, ko je sam svoj gospodar in teh je res malo ...

Aha! Zakaj, prijatelj, se torej jeziš nad socializmom?

Saj se ne — praviš! „Nekoliko smo vsi socialisti — dandanes.“

Le tega nikar ne reci socialnemu demokratu. Nasmejal se ti bo tako, da te bo nazadnje res še sram. Ampak — že vem, kaj misliš povedati! Če govore socialisti samo nasploh o zbolšanju, jim pritrjuješ; čež drn in trn pa ne moreš za njimi.

Kajti tista prekucija, tista revolucija — to je vse strašno, grozno!

Zdi se ti pa le zato strašno, ker nikoli nisi jasno premišljeval teh reči in ker sploh ne veš, kaj da pravzaprav hočejo socialisti. O revoluciji smo se že nekoliko pomenili; treba je le še to povedati: Nikjer ni zapisano, da mora vsaka revolucija biti krvava. Ti slišiš besedo, pa te obhaja kurja polt. V duhu že vidiš divje tolpe, zganja pijane, od maščevanja razgrete, poškopljene z ljudsko krvjo, vihrajoče po mestu, žgoče in pobijajoče, ropajoče in podirajoče, zidajoče barikade. Fantazija ti slika krvave glave na visokih drogovi, razuzdane babnice, razlivajoče petrolej in vihteče baklje. In v duhu že kličeš policijo in vojaštvo na pomoč, pa če misliš še nekoliko dalje, ti stoji pred očmi že cela krvava slika divjega boja, od katerega imaš končno škodo na vsak način. Križ je, da poznaš od revolucije samo zunanjo, od njenih sovražnikov neshetokrat popačeno sliko, na njene boje — a ne na vse! —, ne misliš pa na revolucijo samo! Na družabno izpremembo. Glavna, odločujoča revolucija se še ni izvršila; ampak v preteklosti je bilo že mnogo revolucij, ki niso bile krvave. Morda celo veš kaj o njih, ampak misliš nisi še nikoli, da so bile revolucije.

Ali se ti ne zdi, da je bilo krščanstvo samoposebi velikanska revolucija? Kaj pa odkritje Amerike, ki je izpremenilo življenje v dveh delih sveta. Tudi iznajdba parne sile in njena poraba je bila revolucija; uničila je mnogo, prijatelj, in če

hočeš sam nekoliko misliti, ni treba, da se razklada to. Pa še nazaj! Ogenj, ko se ga je človek naučil delati, je povzročil velikansko revolucijo, katere le ne poznamo dovolj. Vse življenje človeka in njegove družbe se je izpremenilo, ko je postala iskra njegova last. Le poskusi pomisliti, kako bi bilo dandanes, če človeštvo ne bi imelo ognja!

Kadar govoré socialisti o revoluciji, ne mislijo na ogenj in žveplo, na moritev in klanje, ampak na tisto izpremembo, ki nastane, ko izgine sedanji družabni red. Nihče ne pravi, da za to gotovo ne bo nobenih hudih bojov. Gospodarski in politični boji so neizogibni; novi socialni red bo njih posledica. Gotovo je pa to, da krvavi boji ne bodo nujno potrebni. Če bi imeli sedanji mogotci dovolj razuma, jih res ne bi bilo treba. Če pa bo tudi kaj takih bojov, jih bodo zakrivali mogotci, ne pa socialisti, ki bi jim bilo najljubše, če bi se preobrat izvršil povsem mirno, še brez pretepa in kreganja.

Toda za način boja ne gre. Ta ni kar v rokah socialistov. Kakor bo, bo. Gre pa za cilj, ki ga hoče doseči socializem.

V svojih programih pravi socialna demokracija, da hoče priboriti delavnemu ljudstvu politično moč in sicer v ta namen, da si osvoji delavna sredstva.

Kakor se zdi filistejcem grozna revolucija, tako se ji zdi smešen ta cilj. Enkrat pravijo, da je to sploh nemogoče, drugič pa, da se mora za

ruskemu meščanu Vladimiru Anatolu Moločniku, ki je bil obtožen na podlagi § 132., II. kazenskega zakona. (Imen teh ljudi, ki so bili deležni procesa, ne imenujem, ker se to, kar imam reči, ne tiče teh posameznih oseb, katerih moralno propadlost odkritosrčno obžalujem in o katerih nočem izrehati sodbe.)

Pri peterburškem višjem sodišču obtoženi starorusski meščan V. A. Moločnikov se tam dolži, da je meseca avgusta 1907 v svojem stanovanju v Novgorodu v svrhu razširjanja skrnil sledeče brošure L. Tolstoja, v katerih se ščuva na upor proti postavi na tak način, da ga je obtoženec moral razumeti:

1. 32 iztisov brošure «Kako naj se osvobodi delavsko ljudstvo».

2. 28 iztisov brošure «Krščanstvo in vojaška dolžnost».

3. 15 iztisov brošur «Ne ubijaj!», «Lekcija za vojake», «Pismo naredniku (feldveblu)», «Lekcija za častnike».

4. 10 iztisov brošure «Približevanje konca», «Pismo Švedom», «Kartaga se mora razdejeti», «Pismo olhovskim kmetom».

5. 6 iztisov brošure «Spametujte se!»

6. 6 iztisov brošure «Pismo liberalcem».

7. 10 iztisov brošure «Nikolaj Palhin».

Na razpravi je obtoženec dejal, da je dobro vedel, kaj je v knjigah, ki jih je kupil, da bi jih dal takim, ki bi se radi seznanili s Tolstojevimi nauki. Vsleg tega priznanja ga je sodišče obsodilo na eno leto zopora v trdnjavi in na uničenje knjig.

Če se čita ta sodba, se ne verjame svojim očem in vse je videti kakor izmišljena hudobna parodija. Toda ne. To je eden tistih važnih dokumentov, ki jih za bogato nagrado spisujejo važni gospodje, ki se imenujejo senatorji, sodniki, državni pravdniki i. t. d. Spisujejo se in hranijo na večno sramoto ljudi, ki so jih sestavili iz cele družbe, v kateri so bile mogoče take reči.

Zdi se, da so hoteli porabiti priložnost in oblatiti vse, kar je večini ljudi sveto. Predrzo in brezobrazno delajo to in podčrtavajo ne le svojo neodvisnost od pravice, v katere imenu baje obstoje, ne le svojo neodvisnost od kakšnih verskih ali moralnih načel, ampak tudi od zdrave pameti.

Neveden kmet se lahko opijani, valja po blatu, zmerja, pretepa, svojemu prijatelju izbije nekoliko zob, pretepa svojo ženo, ukrade konja. V celi Rusiji si pa ne morem misliti kmeta, ki bi trdil, da mora biti kaznovan človek zaradi razširjanja knjig, v katerih se pravi, da mora delavsko ljudstvo živeti «po bogu», po naukih evangelija, da ne sme nikogar ubiti, se ne pravdati, ne prisegati, da pomeni «živeti po bogu»: Bolj se bati boga, kakor okrajnega glavarja, gubernatorja, carja; in če mu okrajni glavar, gubernator, car kaj zapoveduje, bog pa prepoveduje, da nima slušati okrajnega gla-

tem skrivati vendar še kaj drugega, česar pa noče povedati.

No, ta cilj ni prav nič smešen, kajti delavna sredstva so najmočnejši faktor družabnega reda. Od delavnih sredstev je odvisno delo, od tega užitki. Posest delavnih sredstev pa odločuje, kdo sme delati, koliko mora, odnosno sme kdo delati in kaj sme ali more uživati delavsko ljudstvo.

Videli smo, da sedanja posest ni od večnosti, pa tudi ne za večnost. Kapitalistična industrija se je porodila, koji je tehnika dala instrumente in se je potem razvila. Z njo se je razvil sedanji kapitalistični razred. V srednji in stari vek se ne more obrniti razvoj, torej mora iti naprej. Kaj pa naj drugega pride na mesto kapitalistične lastnine, kakor skupna lastnina?

K temu cilju peha dvojna sila. Prva je zavedna volja delavskega ljudstva. Misleči proletariat vé, da je suženj, ker lastnik delavnega sredstva lahko z njim razpolaga, kakor hoče. Ker ni misliti na to, da bi vsak posamezni delavec ubil vse stroje, tovarne i. t. d., ki so potrebne za njegovo delo, si ne more misliti druge rešitve, kakor te, da preidejo delavna sredstva skupno v roke vseh, ki jih rabijo. Kolektivistično lastnino kot cilj bi mu torej moral diktirati že zdravi razum, četudi ne bi bilo prav nobene druge sile, kakor njegova volja in moč. Druga sila je pa v prirodnih zakonih, ki se javljajo v splošnem gospodarstvu tako, kakor v gibanju zvezd ali v rasti rastlin.

Dalje.

varja, gubernatorja carja, temveč boga in da je vsako ubijanje prepovedano ob boga.

In vendar je zapisano, zapečateno, od senatorjev podpisano, da mora biti kaznovan človek, ki razširja take misli in na napisu se spominja, da se zgodi kaj takega na Ruskem leta 1908 na zapoved njegovega carskega veličanstva.

Nič ne bi moglo mislečim ljudem bolj prepričevalno kakor ta sodba pokazati breznačelnost, krvoločnost, nemoralnost vladajočega državnega reda, pa tudi njene grozovite neumnosti ne. Ljudje, ki hočejo varovati ta državni red, se niti ne trudijo, da bi se zdelo, kakor da bi kaj verjeli in kakor da bi se jim zdela zdrava pamet potrebna za ljudi. Če se je njih predhodnikom še zdelo potrebno pretvarjanje, se jim zde sedaj to že nepotrebno: Oni vedo, da je red, ki ga varujejo in ki je potreben za prijetnost njihovega življenja (oni dobivajo plače), utemeljen na varanju in nasilstvu in da nima kaj opraviti ne z vero, ne z zdravo pametjo. Ob priliki (kakor pri tem procesu) v veseli uri se še lahko smeje vsem nam ne več potrebnim neumnostim: Dobremu, morali in razumu.

Nikoli ni nobeno moje preganjeno delo tako jasno in prepričevalno pokazalo vsega krvoločstva, vse popačenosti in škodljivosti tega nasilnega državnega reda in vse grozovite moralne propadlosti ljudi, ki varujejo ta red — tem bolj, čim višje stoje na stopnicah družabnega reda. Nobeno mojih del ne pokazuje tega tako jasno in prepričevalno, kakor ta sodba. In zato mislim, da ta sodba lahko marsikateremu mislečemu človeku odpre oči in zdelo se mi je potrebno, objaviti jo.

Blage duše.

Kakor leto za letom brez nehanja, tako se je zbralo tudi letos veliko število dobrih in blagih ljudi, da bi na prijetnem kraju, ob prijetnem času in v prijetni družbi tarnali o zlobi tega sveta, posebnost pa še o protičlovečanstvu militarizma. Letos so se zbrali v Londonu. Tam kosijo, večerjajo in tarnajo. Reči je potreba, da med njimi ni bržčas niti enega hudobnega človeka. Mnogo jih je celo, ki so ob drugih dnevih vredni visokega spoštovanja. Da, tudi taki so med njimi, ki vse svoje visokoleteče besede tudi resnično v srcu mislijo in ki so trdno prepričani, da bodo sklepi teh zborovanj neznansko koristili tako človečanstvu kakor človeštvu. Zato govore in sklepajo neprestano in so sila navdušeni, da govore in sklepajo.

Vsa ta stvar pa se imenuje «mirovni kongres». Njegov pomen in važnost njegova leži v tem, da imajo časopisi ob poletnem času nekaj dolgih telegramov na razpolago. Ampak baš ti dolgi telegrami so zapeljali marsikoga, da išče globlji in resnejši smisel za temi prijetnimi banketi. In posebno zapeljivo je, da se ukvarjajo s kongresom blagih duš tudi različni aktivni državniki, ki resno in milostno odgovarjajo na pozdrave in «upoštevajo» resolucije. Kdor te ministrske odzdrave bere, ve takoj, da se je prekanjeni državnik od grla smejal, ko je odzdravljajal. In da je cenil sladkobesedne zborovalce še nižje nego zaslužijo.

Minister pa je nazadnje le minister. Zborujoči literatje, sentimentalni politiki i. t. d. (tudi žensk je veliko vmes) pozabljajo celo na svoje mehkoblagotno prepričanje, če jih minister postrani pogleda. In tako so letos v Londonu kar nakratko sklenili, da je oboroževanje potrebno — zaradi ljubega miru, namreč angleški premijer Asquith je tako rekel; torej bo že res, so si mislile blage duše in so sklenile v božjem imenu, kakor je bilo treba. Ter so večerjali dalje in so bili še nadalje navdušeni za mir, slovo in človečanstvo.

Stvar bi bila nadvse smešna in velikega veselja vredna, če bi tako grobo ne odkrivala vse gnilobe in nespameti naše kapitalistiške družbe. Kakor rečeno: resnica je, da so tisti kongresovci zelo blage duše. Globlja in večja resnica pa je, da se v svoji blagosti in nevednosti igrajo s stvarjo, ki ni njih stvar, temveč stvar vstajajočega novega človeštva. Kdor bere protokole teh čudnih kongresov, ne bo našel niti besede, ki razodeva pravo razumevanje vzrokov militarizma. Ni čudno: udeležniki teh kongresov so člani in pristaši obstoječe družbe, so vsi brez izjeme ljudje, ki so s temelji te družbe popolnoma zadovoljni in ki bi čisto gotovo ne banketirali več, če bi vedeli, da se gre za celo stavbo in ne samo za stolp.

Ne zdi se nam potrebno, da bi želeli vspeha tem blagim dušam. Najbrž bi njima tudi ne bilo

prav, če bi jim ga želeli. Kajti v tistem momentu ko bo izpolnjena želja teh dobrih in pobožnih Steadov, Suttnerjev i. t. d. — v tistem momentu ti Steadi, Suttnerji i. t. d. ne bodo več antimilitaristi! Šele, kadar se zgrudi ta protičlovečanska kapitalistična družba, se zgrudi z njo tudi protičlovečanski militarizem! —

Sodrug! somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitirajte „Rdeči Prapor“! povsod za

Politični odsevi.

Avstrijski liberalizem je tako klaverna figura, da nima primere v nobeni zbirki tragikomičnih prikazni. Poročali smo že o kompromisu «vseh meščanskih strank» na Nižjem Avstrijskem, ki je pravzaprav le kompromis nemških nacionalcev s krščanskimi socialci. Sedaj so znani tudi pogoji tega kompromisa in med njimi je najvažnejši «izključitev vsakega kulturnega boja». Beseda «kulturni boj» ni nič drugega kakor nadomestilo za izraz «protiklerikalni boj» ali «boj zoper nadvlado cerkve». Ta boj mečejo torej nižjeavstrijski nemški nacionalci med staro šaro, le zato, da si zagotovijo nekoliko mandator. Nemški nacionalci so veliki liberalci pred obličjem gospodovim, prav tako kakor naši slovenski naprednjaki. A včasih se je mislilo, da je protiklerikalni boj glavno jedro meščanskega liberalizma in če je kdaj imel kaj pristašev med ljudstvom, jih je dobil edino zaradi svojega protiklerikalnega značaja. Tega pa sedaj na vseh koncih in krajih slovesno zatajujejo. Kaj torej še ostane od liberalizma? V gospodarskih vprašanjih že davno ni razlike med liberalizmom in klerikalizmom; kapitalistična sta oba. Zakaj torej liberalci ne snamejo krinke, pa ne priznajo, da se sami boje liberalizma kakor satan križa?

Tudi na Češkem igra liberalizem enako žalostno ulogo, kakor po drugih avstrijskih deželah. Ondotni nemški agrarci so liberalni in kandidirajo v okraju Lanckron nekega Bernkopfa. Ker se boje, da bi prišel socialni demokrat v ožjo volitev, beracijo pri krščanskih socialcih, naj ne kandidirajo. Klerikalni časopisi odgovarjajo sub rosa, da bi to že šlo, ampak da ne morejo glasovati za «pročodrimovca» Bernkopfa. Na to so se nemško-nacionalno liberalni časopisi oglasili, da ni nič strahu ter pišejo: «Bernkopf je katoliški kristjan. Njegova žena obiskuje vsako nedeljo cerkev, njega samega se lahko vidi tam skoraj pri vsaki slovesni priliki. Za resnje telo sezida vsako leto lastnoročno pred svojo hišo oltar, ki stoji itak že več sto let pred to hišo». To je skoraj tako, kakor izpričevalo za slovenskega liberalca. Ampak kako, da ne kandidirajo taki gospodje kar kot krščanski socialci?

V Pragi sta bili v nedeljo dve veliki manifestaciji zaradi varstva čeških manjšin v nemških krajih na Češkem. Ena so priredili češki socialni demokratje, ki so z njo združili tudi demonstracijo za splošno in enako volilno pravico za deželni zbor in občinske zastope. Bili so najprej povabljeni od meščanskih strank, da bi demonstrirali z njimi skupaj, a ko so zahtevali, da naj se demonstrira tudi za splošno volilno pravico, niso hotele meščanske stranke nič slišati o tem. Zaman so socialni demokratje dokazovali, da je splošna in enaka volilna pravica glavni pogoj za varstvo manjšin. Meščanske stranke so hotele imeti pravzaprav le parado, stvarni vspeh jim je bil deveta briga. Zato so socialisti priredili svojo demonstracijo, ki se je imenitno obnesla. Nekoliko drugače je bilo z demonstracijo meščanskih strank. Izprevod je bil pač tudi precejšen, ampak na shodu se je pokazala nesloga složnih strank in nestrpnost šovinistov v takih oblikah, da je tekla voda naravnost na mlin nasprotnikov. Napadali so profesorja Masaryka in Drtina, ki sta v državnem zboru glasovala zato, da se da Nemcem na Češkem posebna umetniška akademija, kar bi bilo tudi za Čehe koristno, ker bi tedaj imeli svojo, popolnoma češko akademijo. Med Drtinovim govorom je bil vrišč, da ga je moral zaključiti. Drtina je zapustil shod. Morda je sedaj vendar spoznal, da njegov prostor ne more biti v slogaškem taboru praznih kričav.

Na Hrvaškem so zaprli uradnika v Pregradi Adama Pribičevića, brata znanega srbskega poslanca Pribičevića, češ, da je zapleten v veleizdajno zaroto, o kateri je spisal Nastić od nas že omenjeno brošuro «Finale». Če bi se dalo Pribičeviću dokazati, da je res napravil kakšno neumnost, se iz tega še nikakor ne bi moglo sklepati, da je bila kakšna resna zarota, ampak to bi bil le nov dokaz, da je Nastić res sredstvo v rokah policije. Agent provocateur je morda našel mladega človeka, ki ima več fantazije kakor kritičnega razuma, dal se je zapeljati od Nastićevih bombastičnih fraz in sedaj vidi prepozno, da je le poštenjak Nastić potreboval žrtev, s katero lahko pokaže policiji svoje «zmožnosti». Seveda so Wekerlu in

Rauchu taka odkritja vseč! Kaj bi pa bilo iz avstro-ogrsko monarhije, če ne bi imela teh dveh kapacitet! Najlepše je, da sodeluje pri teh progonih Košut Ferencz, sin Košuta Lajoša, ki je leta 1848 — «odstavil» habsburško dinastijo. Očetje in sinovi!

Bosenska svoboda se imenitno zrcali v ravnanju vlade s časopisjem. «N. Fr. Pr.» je zadnjič objavila članek, v katerem pravi, da bi bil sedaj primeren čas, dovoliti Bosni ustavo. Program vlade za Bosno in Hercegovino, ki se je zasnova pred 30 leti, je za one čase lahko veljal kakor sijajna izjema, a časi so se izpremenili in kar je nekdaj bilo mnogo, je sedaj malo. «Neue Freie Presse» je zelo «zmeren» list, v snovi in v obliki zmeren. Članek, ki izide v tem časopisu, gotovo ni radikalen, kajse revolucionaren. Srpska «Riječ» ga je ponatisnila v prevodu. Zato je bila konfiscirana, urednik je pa v preiskavi. Če mislijo avstrijski mogotci, da se na ta način dobi naklonjenost ljudstva, kažejo res nenavadno kratkovidnost.

Ali dobi Bosna parlament, ali ga ne dobi? Na to vprašanje odgovarjajo zdaj bosenski vlastodržci skoraj vsak dan, enkrat tako, enkrat pa tako. Zdaj je povedal civilni adlatus bosenske vlade svojo. Dejal je, da so Turki na deželi popolnoma mirni, ampak v mestih se mladi mohamedanci navdušujejo za parlamentarizem, nekateri pa tudi za to, da bi se udeležili volitev za turški parlament. — Tudi Srbi zahtevajo deželni zbor, katoličani pa da so mirni. (Katoliški klerikalci celo odklanjajo parlament! Op. ur.) Prebivalstvo v Bosni in Hercegovini se zdi baronu Benkotu še «nezrelo» za parlamentarizem. Ampak vlado bo izpopolnila deželno upravo v liberalnem zmislu (!). Pozneje enkrat bodo že dali tudi Bosni parlament.

— Vpraša se le, kako dolgo bo ljudstvo čakalo!

Ogrski ministrski svet je izdelal program za jesensko zasedanje državnega zbora, ter je, kakor je bilo pričakovati, zopet odložil volilno reformo. Po programu naj se državni zbor snide 23. septembra. Dne 24. septembra naj bi bile volitve v delegacijo, sočasno bi vlada predložila nekaj zakonskih načrtov, ki jih baje sedaj izdejuje, pred vsem proračun za leto 1909. Potem zasedajo delegacije, parlament pa počiva. In šele po delegacijskem zasedanju pride grof Andrassy s svojo volilno reformo, če je namreč do tedaj ne odloži zopet na nekaj časa. Kakor smo že poročali, hoče vlada spraviti v volilno reformo pluralni sistem.

Bavarski naučni minister Wehner, eden najzvestejših službenikov klerikalizma, se močno maje in lahko se zgodi, da obsedi prav kmalu na tleh zraven svojega fotelja. Wehner je v bavarskem deželnem zboru dejal, da si morajo vseučiliščni profesorji in docente tudi izven svojega učnega delovanja nalogati različne omejitve. Senat monakovskega vseučilišča je odločno protestiral proti tem besedam; v vseučilišnih krogih je pa velika nevolja tudi zato, ker hoče Wehner nekemu sorodniku klerikalnega voditelja Orteserja, ki nima nobenih znanstvenih zaslug, podeliti profesuro rimskega prava. Še bolj omajano je Wehnerjevo stališče, ker se mu je v zbornici dokazala neresnica. Tajil je namreč, da bi bil svojim podrejenim oblastim naložil strogo nastopanje proti bavarskemu učiteljskemu društvu, ki ga klerikalci sovražijo kakor zlodja; a neki uradnik se je v tem oziru skliceval na strogi ukaz ministrov.

Rusko ministrstvo za zunanje zadeve je naznanilo drugim državam, da Rusija z ozirom na najnovejše dogodke na Turškem odgodi svoje reformne načrte, ki jih je izdala sporazumno z Anglijo ter bo sočutno in pazno zasledovala vsa prizadevanja Turčije za funkcioniranje novega sistema, a vmešavala se ne bo prav nič. Toda svoje reformno delo bo Rusija dala iz rok šele tedaj, ako bo sultanova akcija resnično izboljšala položaj v Macedoniji. Ako pa se to ne zgodi, bo ruska vlada smatrala za svojo dolžnost, obvestiti velesile, da zopet začne s sedaj prekinjeno splošno reformno akcijo. Če bi se le ruska vlada rajši brigala za reforme v svoji državi, kjer jih je zdaj bolj treba, kakor na Turškem!

Turški sultan je vnovič prisegel na ustavo. Mladoturški odbor se je odpeljal v Carigrad. Novo ministrstvo je sestavil Kiamil paša; v njem so zastopani tudi Mladoturki.

V Perziji se kaže velik upliv turške revolucije. Bilo je pač smešno, ko je turški sultan «prijateljsko svetoval» perzijskemu šahu, naj da tudi on svojemu narodu ustavo, kajti ves svet vé, da ne bi bil sultan nikdar priznal ustave, če ne bi bil moral. Ampak to je že res, da bi bilo tudi šahu koristilo pravočasno priznanje ustave. Namesto tega pa je perzijska vlada zadnje dni razglasila, da se konstitucija «provizorično» razveljavi, baje zaradi revolucionarnega gibanja. Ljudstvo je pa vendar začelo rebelirati prav zaradi tega, kar je šah preziral ustavo, ker je vladal absolutistično, ker je z vojaškim napadom parlament. Ko je na Turškem izbruhnila revolucija, ni tako naglo zmagala, so pa tudi perzijski revolucionarji napeli strune, katerih šah gotovo ni pričakoval: Mesto Tabris, ki je središče upora, se je kratkoma izjavilo za turško ozemlje in tudi šahov stric Ziles Sultan, ki bi sam rad postal šah, se priznava zdaj za člana otomanske narodnosti. Od vlade odvisno časopisje pač ne prenehoma naznanja vladne zmage, a čudno

je vendar, da se ob teh zmagah neprenehoma razširja revolucija.

Dopisi.

Velenje na Štajerskem. 9. t. m. popoldan se je vršil v Pesjem (obč. Velenje) dobro obiskan javni shod. Govoril je o draginji in o vzrokih iste sodr. Anton Kristan, strokovni tajnik iz Ljubljane. Sodr. Ign. Sitter, rudarski tajnik iz Trbovelj, pa je razpravljal o starostnem zavarovanju rudarjev. Oba govornika sta razlagala tudi pomen gospodarske organizacije konsumentov, nakar so se takoj potrebni koraki napravili. — V Velenju napreduje socialistična misel vsak dan bolj. Rudarska podružnica se pa prav dobro razvija. — Zeleti pa je, da se pri nas saj vsak mesec priredi po en shod, da se tudi naša Savinjska dolina vse bolj oživi.

Celje. 9. t. m. smo imeli dvoje prav zanimivih posvetovanj. Dopoldne smo se razgovarjali pri «Jelenju» o strokovnih organizacijah v našem mestu in okolici, zvečer pa o političnem delu. Strokovni tajnik iz Ljubljane, sodr. Anton Kristan in rudarski tajnik iz Trbovelj, sodr. Ign. Sitter sta nam podala vse potrebne informacije. — V Celju smo Slovenci organizovani v podružnicah Zveze krojačev, kovinarjev, lesnih delavcev, železničarjev in Splošne izobraževalne in podpirne organizacije. — Govorili smo tudi o časopisju ter sklenili, da bomo tudi po naših krajih kar najbolj razširili «Rdeči Prapor» in «Naprej»!

Vrhnika. 9. t. m. pop. smo imeli volitve v okrajno bolniško blagajno. «Zmagali» so klerikalci s 16 glasov večine. No — veliko se s tem z ozirom na naše razmere ne morejo ponasati. Upamo, da bodo sčasoma tudi na Vrhniki za delavca postali boljši časi.

Strokovni pregled.

O štrajku v Medvodah. Klerikalci so v veliki zagati. V Medvodah je namreč resen štrajk. V tej zagati so začeli psovati socialne demokrate. Prav! Mi bomo čez čas, ki se bo v Medvodah stvar končala, natančno opisali klerikalno lumparijo. (Druge besede ni moči rabiti, če hočemo pravilno označiti klerikalno počenje v tej zadevi) Medvodskim delavcem pa svetujemo, naj se le veliko nauče iz tega gibanja.

«Slovenec» piše, da je za Medvodski štrajk dala vsa bogata duhovščina s škofom na čelu 500 kron. reci in beri petstokron. Samo beležimo kot vestni kronisti! Komentar homo dodali pozneje.

O strokovni zvezi papirniških delavcev in delavk daje natančna pojasnila strokovno tajništvo v Ljubljani, Dunajska c. 20.

Za dnevni šolski pouk vajencev. Minoli četrtek se je vršila «prva preizkušnja za pomočnike pri zadrugi kovinarjev» v Ljubljani. «Slovenec» poroča o njej v dolgi notici ter konstatuje: praktično so vsi izprašanci odgovarjali kar najbolje, teoretično pa slabo. «Zaključek temu je — trdi na konec «Slovenec» —: ali so vajenci pri pouku tako raztreseni, da ne slišijo, kar jim učitelj predava ali pa se površno poučuje in izprašuje. — Ta zaključek je res klerikalna cvetka! «Slovenec» ve, da učitelji storé vse, kar je treba, in ve dalje tudi, da dečki po 12—13 urnem dnevnem delu niso prav nič zavzeti ob 6.—8. uri zvečer za geometrično risanje in za matematične formule. Ali samo prave resnice noče priznati, zato raje malo lopne po učiteljih. Istina je, da je vzrok slabemu teoretičnemu znanju **večerni pouk**, ki se mora v interesu obrti, nadomestiti s poukom po dnevu.

Shodi.

Skupina delavcev s kamnom v Ljubljani je imela društveni shod v soboto dne 1. avgusta v Perlesovem marofu, Resljeva cesta št. 22. Isti je bil s ozirom na majhno število delavcev te stroke v Ljubljani dobro obiskan. Ko je ob 1/2. uri zvečer sodrug Novak otvoril shod ter naznanil dnevni red, je podal besedo sodrugu Tokanu, kateri je v daljšem govoru obrazložil pomen, namen in koristi strokovne organizacije in pa dolžnosti članov napram isti. Ko je še navedel potrebo ustanovitve zveze slovenskih strokovnih organizacij in pa važnost že obstoječega strokovnega tajništva, je shod enoglasno sprejel nasvet sodruga Tokana v sklep ter je pristopila skupina kot član k zvezi. Opaža se, da kamnoseki pojmujejo važnost svoje strokovne organizacije.

Skupina lesnih delavcev v Ljubljani je zborovala v nedeljo, dne 2. avgusta v salonu gostilne pri «Levu». Shod je otvoril ob 1/2.10. uri dopoldan. Sodrugi Pajntar naznani dnevni red, ki se je glasil: 1. Državna podpora rezervistom, poklicanim k orožnim vajam. 2. Solidarnostni sklad. 3. Ustanovitev zveze slovenskih strokovnih organizacij in obstoječe strokovno tajništvo. K vsem trem točkam je poročal sodrug Tokan in se je po daljši debati, ki je bila bolj informativnega značaja, napravil enoglasni sklep, pristopiti k zvezi.

Kakor smo od te organizacije vajeni dobrega obiska, ne smemo pa si zamolčati, da bi bili člani prišli lahko še v obilnejšem številu.

Shod skupine tesarjev v Ljubljani se je vršil v nedeljo, dne 8. avgusta ter se je začel ob 1/2.9. uri dopoldan. Vodil ga je sodrug Košir, po-

ročevalec pa je bil sodrug Tokan. Tudi tukaj je bil storjen enoglasen sklep, da se pristopi k zvezi slovenskih strokovnih organizacij.

Lahko se reče, da je ideja organizacije našla med ljubljanskim in okoličanskim tesarskim delavstvom rodovitnih tal, kar je pričal obisk teh delavcev na tem shodu, ki je bil, vzlic temu, da se nahaja v tem času mnogo tesarjev zunaj na delu, vendar popolnoma zadovoljiv.

Domače stvari.

Da gre za načelni boj o šolstvu, vé «Rdeči Prapor». To priznava «Slovenec». Ampak potem se čudi, da se «Rdeči Prapor» poteguje za dolinske liberalce, ki so vendar vsi pristlaše «Narodno delavske organizacije». Klerikalni list torej menda res ne vé, kaj je načelni boj. Prav zato, ker nam gre za načelo svobodne šole, ne vprašujemo, s kom so se klerikalci stopili, temveč branimo šolo nazadnjaških napadov, kolikor pač moremo. V svojo skledo, kakor pravi «Slovenec», bi pa pljuvali tedaj, če bi iz same strankarske zakrknjenosti mirno gledali, kako mečejo klerikalci vedo iz šole, češ, smejemo se, da so jo liberalci dobili po krempljih. Če bi naši nasprotniki v obeh taborih razumeli, kaj je načelen boj in ga načelno vodili, bi se seveda lahko izognili marsikateri gnusobi, ki je sedaj v slovenski žurnalistiki na dnevnem redu.

Narodna Delavska Organizacija v Trstu je priredila v nedeljo veliko parado, pri kateri je bilo seveda tudi dosti nacionalnega pretepa. Seveda hvalijo vsi narodnjaški listi prireditve z bobni in trombami; ampak kdor gleda z bistrim očesom, spozna prav iz tega dirindaja, da je «Narodna Delavska» organizacija prišla popolnoma na kant. Da je v Trstu toliko Slovencev, da z mobilizacijo Istre in vsega Primorja lahko napravijo izprevod po mestu in veselico, vé dandanes vsakdo, če le pozna nekoliko naračnostne geografije. Ampak če se zbero narodnjaška meščanska, kapitalistična društva na izprehod, ples in pijačo, ni «Narodna delavska organizacija» dokazala svoje moči, temveč svojo popolno odvisnost od tistih, ki so gospodarsko najhujši nasprotniki delavstva. Pa tudi ta parada ne zakrije razpora v narodnjaškem taboru, kaj se, da bi ga zamazala!

Zaradi ljube konkurence znajo biti naši klerikalci brez primere nesramni. Zaradi suše je dovolilo poljedelsko ministrstvo 200.000 kron podpore za nakup sena, ki se ima kranjskim kmetom oddajati za znižano ceno. Dotični razglas je objavil brezmadežni «Slovenec»; v njem je bilo čitati, da se bo seno po znižanih cenah oddajalo s posredovanjem «Gospodarske zveze». To je klerikalen zavod. Ko smo čitali razglas, se nam je zazdelo čudno, da bi bila «Gospodarska zveza» postala filialka poljedelskega ministrstva in da bi vlada tako brez sramu protežirala klerikalce. Toda razglas je tudi uradno objavljen in iz njega se vidi, da so klerikalci naravnost popačili odstavek in sicer s hudobnim namenom. V uradnem razglasu je namreč rečeno, da se bo seno oddajalo s posredovanjem «Gospodarske zveze» in «Zveze slovenskih zadrug». Zadnja institucija je liberalna in tako je «Slovenec» falzifikat razumljiv. Nam je «Zveza slov. zadrug» prav tako malo mar, kakor «Gospodarska zveza». Ampak s falzificiranjem podpirati svoje zavode im jim delati reklamo je že tako škandalozno, da so tega zmožni menda samo kranjski klerikalci.

Svetost prisega menda res ne uživa posebnega spoštovanja pri zagriženih klerikalcih. Obsodba notarja Hafnerja je v tem oziru žalosten dokument. Pravkar se pa poroča zopet o drugem slučaju, ki je še hujši. Tudi tukaj gre za sodnijski proces in za zapeljevanje na krivo pričanje. Neki duhovnik je baje dejal človeku, ki naj bi bil zaradi njega po krivem pričal: «Ti kar reci tako, potem pa pridi k meni; ti bom že dal odvezo.» Najžalostnejše je, da se na ta način demoralizirajo celo otroci. Stvar je še v preiskavi, zato se še ne maramo preveč vtikati vanjo, poročali pa bodemo, ko bo končano. Vsekakor je to nov dokaz, da ni ne klerikalno mišljenje, ne katoliška vera, ne duhovniška obleka zadostna garancija zoper grde grehe.

Jezikovni zakon, ki ga prireja vlada, je baje velikanska pridobitev meščanskih nacionalistov. Kaj je s to veličastnostjo, pokazuje približno vest prazkih «Narodnih Listov», da je justično ministrstvo izdalo naredbo, vsled katere smejo sodišča na Češkem in Moravskem med seboj občevati samo v nemškem jeziku in se bo nastopalo proti vsakemu uradniku, ki bi ravnal drugače. Ta naredba se že vjema z obstoječimi predpisi glede uradne rabe jezika. Ampak če se izda prav v času, ko je obljubljen nov jezikovni zakon, se lahko sluti, kakšen bo ta! Na Češkem pomeni ta naredba pravi bankrot buržoazije narodnjaške politike. A kaj se le pri nas, ko nameravani Beckov zakon sploh ne bo veljal za Slovence? Ne prenehoma pobijajo pri nas socialno demokracijo, čas, da moramo najprej doseči narodne pravice. Zaradi narodnih pravic je sel liberalni Hribar v klerikalni klub. Zaradi narodnih pravic nastavlja delavcem limanice in snujejo «Narodne delavske organizacije». Pa kakšen je uspeh te modre politike? Učvrščenje nemščine in napredovanje germanizacije. «Slov. Narod» se joka dandand, da se izpodrivajo slovenski uradniki in profesorji, Beck je pa gluhi. V državnem zboru imajo Slovani večino, Beck dobi od njih, kar hoče,

pa po variaciji Prešerna, »Kranjcu mojemu osle kaže.« Liberalna načela zapostavljajo, dasi so proti klerikalnem v večini; narodno ne dosežejo nič, dasi so Slovani v večini. In to je »modra politika« in »zdrava taktika!« Najbrže bode pa tudi teh neuspehov in polomov krivi socialni demokratje!

Tepežno kazen priporoča krščansko-socialni »Deutsches Volksblatt« kar v uvodnem članku. Ljudi, ki zapijejo svojo plačo, naj se uradno pretepe. To je klerikalna justica in klerikalna pedagogika. Najbrže tudi klerikalna medicina. Vsek izobraženejši človek ve dandanes, da je alkoholizem bolezen. V naprednejših deželah imajo za pijance posebna zdravilišča, v katerih se ravna sistematično in imajo zdravniki prvo besedo. Avstrijski klerikalci imajo boljši recept. Palico. Če je to krščanstvo, tedaj si res potrkamo na prsa in priznamo, da nismo nikoli poznali krščanstva. Mi smo imeli o njem vendar boljše pojme. Mislili smo, da uči ljubezen do bližnjega, da ukazuje, zdraviti bolne. Pa smo se motili. Klerikalci ga morajo na vsak način bolje poznati kakor mi in če oni pravijo, da je krščanstvo palica in neusmiljenost, ga ne smemo mi razlagati drugače. Ampak kaj bi dejal Kristus, če bi prišel na svet in videl, kako razširjajo današnji klerikalci njegov nauk, bi bilo mogoče, da bi sam pograbil palico, pa ne za pijance!

Za absolvirane srednješolce. Avgustova številka »Omladine«, namenjena predvsem slovenskim abiturijentom, prinaša celo vrsto informativnih člankov o izberi stanu, ki bodo dobro služili našim absolviranim srednješolcem pri izbiranju poklica. Slovenske razmere zahtevajo nujno, da se število in strokovna razdelitev našega akademičnega naraščaja kolikor možno regulira, ako hočemo imeti na razpolago slovenski uradniški material, na drugi strani pa se izogniti nadprodukciji v eni ali drugi stroki, ter tako zabraniti nastajanje izobraženega proletarijata. S tega stališča je ta dijaško-socialna številka »Omladine« zanimiva. — Informacije, ki jih podaja, so točne in zanesljive, ker so dobljene pri kompetentnih korporacijah in osebah. — Iz bogate vsebine te avgustove številke navajamo članke: Akademična svoboda, Bodočnost slovenskih juristov, O filozofskem studiju, Nekaj o slovenskih medicincih, Montanistika, Agronomija, Poštna in železniška služba i. t. d. Poleg člankov vsebuje tudi dijaško-socialni vestnik v listku mnogo zanimivega gradiva.

Zeppelinov zrakoplov.

Po vsem civiliziranem svetu se je v sredo raznesel glas urno kakor blisk: Zeppelinov balon je utičen. Uničen, brez sledu, sežgan, razdjan, raznesen od vetra. In povsod menda je učinkovala ta vest kakor udarec, ki ga občuti kot nesrečo ne posameznik, ampak vse čuteče in misleče ljudstvo. V stoletni borbi človeka za osvojitve zraka se je razblinilo marsikatero upanje, nesteti baloni, zmaji, letalni stroji so propadli, se uničili, padale so človeške žrtve; a menda ni bil vtisk take zračne katastrofe še nikoli tako močan, splošen in elementaren, kakor sedaj. V torek ob 1/7. zjutraj se je grof Zeppelin s svojo družbo dvignil z zrakoplovom v Friedrichshafenu v zrak, z namenom, da povede svojo zračno ladjo do določenega cilja in nazaj. Ali se mu posreči namen? Ali se da zračni gigant tako krmariti, da leti po volji svojega vodnika, ne pa po slepem slučaju vetrov? Tisoč in tisoč misli je vpraševalo tako, kajti Zeppelinov zrakoplov ni njegova privatna zadeva; z njim se dviga tisočletno hrepenenje človeka, ki je premagal zemljo in morje, a mora zavidati ptici, letečega pod oblaki. V davni davni so sanjali ljudje o letanju po zraku in krasni mitos nam pripoveduje o Ikaru, ki si je prilepil peroti na rame in poletel proti soncu, a mu je nebeški ogenj raztopil vosek, ki je družil peruti s telesom in predrznje je telebnil iz neznanke višave na skalnato zemljo.

A Zeppelinov zrakoplov je dajal toliko upanja! Že so se mu posrečili razni manjši poskusi, bilo je treba le neznatnih popravkov, v načelu je bilo vse prav. V torek je imel napraviti daljšo pot. V nervozni razburjenosti so nepregledne množice gledale dviganje, zasledovale let, pričakovale poročil. In glej: Vse je šlo krasno, bilo je kakor triumf, kakor slavnostno potovanje. Šumeča Rena je kazala pot in nad njo je letel Zeppelinov balon od mesta do mesta, od Friedrichshafena do Bazla, od Bazla do Milhuza, od Milhuza do Kolmara, pa do Strasburga, do Marana, do Spajra, do Darmštata, do Openhajma. Tu se je moral nekoliko zadržati zaradi popravka na motorju. Kmalu je bila stvar v redu in dalje je jadral balon do cilja, do Majnce! V vsakem mestu pa so se zbirale množice, zastave so vihrale, godbe so igrale, pozdravljale zmagujočo znanost in tehniko.

Od cilja se je vrnil zrakoplov, da pride po drugi poti domov, v Friedrichshafen. In naenkrat,

kakor udari strela, se je zgodila nesreča. Balonu je jelo primaujkovati zraka. To ni bilo prehudo, tudi ne nevarno; le nerodno je bilo. Zeppelin se je moral pri Echterdingenu blizu Stuttgarta spustiti na zemljo. Plin je bil takoj pripravljen, trije vagoni so ga imeli pripeljati. Vse je bilo dobro. Naenkrat zatuli vihar. H poma. Strahovit veter iztrga mačka, dvigne ladjico in ko udari ta zopet ob tla, eksplo-dira motor, balon gori — par trenutkov in — ni ga več! Ogrodje je raznesel veter...

Brzjavijo pripovedujejo, da so ljudje jokali. Stirideset do pedeset tisoč ljudi je bilo navzočih in je videlo nesrečo. In vsi so čutili dogodek kakor svojo nesrečo. Na žalost je katastrofa zahtevala tudi nekoliko žrtv. Ladjica je potegnila nekoliko vojakov s seboj v zrak. Večinoma so lahko poškodovani, eden pa je bil baje tako ranjen, da je drugo jutro umrl.

V trenutku nesreče je bil Zeppelin odsoten. Ko so ga poklicali, je bil ves potr: delo njegovega življenja je bilo uničeno... Zenialni izumitelj ne bo dolgo žaloval. Izgorel je balon, iz pepela pa se bo dvignil drugi, kajti tajnost je izrgana pri-rodi, človek vé, kako se tekmuje s ptici. Nekoliko mesecev dela in Zeppelin bo imel nov zrakoplov in se bo vnovič dvignil v zrak.

Nemška vlada mu je dovolila 500.000 mark, a po vsej Nemčiji se že nabira denar, da si bo mogel napraviti nov stroj. Z nemškim narodom pa zasleduje ves kulturni svet to gigantično borbo človeškega uma s sovražnimi silami prirode in vse želi zmago, ki ne bo le Zeppelinova, ne le nemška, temveč obče človeška.

Stare sanje se uresničujejo, davno hrepenenje se izpolni. Dvom je že premagan. Naši potomci bodo v zraku prav tako doma, kakor na zemlji in na vodi.

KAVARNA
„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtop-leje. Na razpolago so vsi važni in slo-venski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Delavol!

V svoje knjižnice kupujte sledeče knjige in brošure, ki so v vsakem oziru zelo po-učne:

Dr. Ivan Prijatelj: „Prešernov spomenik“. Cena 80 vin.

Dr. Ivan Prijatelj: „Drama Prešernovega duševnega življenja“. Cena 40 vin.

Dr. Fr. Drtina: „Vseučiliška ljudska pre-davanja“. Cena 10 vin.

H. Kirchsteiger: „Pod spovednim pečatom.“ I. knjiga 2 K 60 v., druga knjiga 2 K.

P. Mihalek: „Iz nižin življenja.“ Cena 1 K.

Abditus: „Občinski socializem.“ Cena 70 v.

A. Kristan: „Socializem.“ Cena 20 vin.

„Socialna demokracija in kme-tiško ljudstvo.“ Cena 10 vin.

A. Kristan: „Zakaj smo socialisti“. Cena 14 vin.

K. Marks in F. Engels: „Komunistični ma-nifest.“ Cena 40 vin.

K. Kautsky: „Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“ Cena 30 vin.

K. Kautsky: „Proletariat.“ Cena 30 vin.

„Kapitalistični razred.“ Cena 30 vin.

A. Kristan: „O konsumnih društvih.“ Cena 20 vin.

L. Wahrmund: „Katoliško svetovno nazi-ranje in svobodna znanost.“ Cena 70 v.

S. Machar: „Magdalena.“ Cena 2 K.

„Program socialne demokracije.“ Cena 4 vin.

„Vun enako volilno pravico.“ Cena 4 vin.

„Zvišanje duhovniških plač.“ Cena 10 vin.

Kdor naroči več izvodov, :: dobi znaten popust. ::

Vsa pisma se naj naslavljaajo na
„DELAVSKO TISKOVNO DRUŽBO“
v Ljubljani
na Dunajski cesti št. 20 (nasproti kavarne Evropa).

Prodajam okoli 8000 metrov
ostankov posteljnega platna
(kanafas) zajamčeno za kvaliteta, samo izbrani ostanki po 8—16 metrov kos, za popolno posteljno perilo 1 meter po 22 krajcarjev. Razpošilja se najmanj 40 metrov po poštnem povzetju.
S. Stein, tovarna za platno
Nachod na Češkem.

Zaloga
Meščanske budjeviške pivovarne
Leopold Tomažič v Ljubljani
priporoča svoje priljubljeno in izborno pivo v sodčkih in steklenicah. Edino konkurenčno in nekartelirano podjetje na Kranjskem.
Telefon šte. 177.